

Turiny

6	Ižanga	48	Kolibris
7	Pasaulio žemėlapis	52	Paprastasis albatrosas
8	Drugys monarchas	56	Imperatoriškieji pingvinai
12	Gelsvoji pantala	60	Laplandinis gričiu
16	Dykuminis skėrys	64	Baltasis lokys
20	Lapkirpė skruzdėlė	68	Paprastoji ūdra
24	Mėšlavabalis	72	Antilopė gnu
28	Didysis kampavoris	76	Afrikinis dramblis
32	Sklandantys vorai	80	Amūrinis tigras
36	Poliarinė žuvėdra	84	Karibu
40	Žuvininkas	88	Tinginy
44	Šelmeninė kregždė	92	Vilkas

96 Plikasis smėlrausis
100 Italinis uolinis driežas
104 Kašalotas
108 Paprastasis snapuotis
112 Didysis baltasis ryklys
116 Kietiaodis vėžlys
120 Atlantinė lašiša
124 Sardinės
128 Langustas
132 Auksinė medūza
136 Europinis upinis ungurys
140 Raudonasis krabas

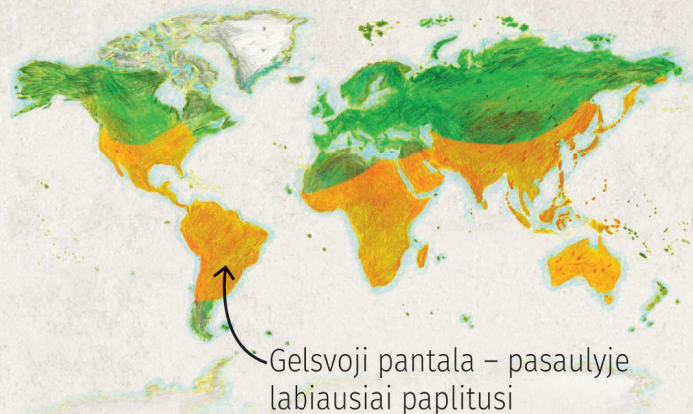
144 Zooplanktonas
148 Keliautojai autostopu
152 Lėtūnas
156 Augalai
164 Žmonės
168 Žodynėlis
170 Rodyklė
174 Padėka

Gelsvoji pantala – pasaulyje labiausiai paplitusi laumžirgių rūšis.

Gelsvoji pantala

Gelsvoji pantala pagerino vabzdžių migracijos rekordą, kuris anksčiau priklausė drugiui monarchui. Neseniai mokslininkai atrado, kad vienas iš šių laumžirgių migracijos maršrutų driekiasi nuo Afrikos iki Indijos, ir suprato, kad tai ilgiausia kelionė be sustojimo, turint omenyje vabzdžio dydį, o kiekvienas vabzdys nuskrenda iki 6 000 kilometrų.

Gelsvoji pantala yra mažytė – jos sparneliai yra maždaug 4 cm ilgio.

Gyvenimas ore

Kai mažylis albatrosas palieka lizdą, penkerius ar net septynerius metus taip ir negrižta į sausumą. Jis gyvena ore, tik protarpiais nusileisdamas ant vandens pasimaitinti ar pailsėti.

Net suaugę albatrosai didžiąją gyvenimo dalį praleidžia ore, sklęsdami virš Pietų vandenyno ir žvejodami. Jie ieško kalmarų, vėžiagyvių ir smulkių žuvų, maitinasi naktį.

Albatrosas turi specialią liauką, išfiltruojančią druską, kai atsigeria jūros vandens.

Kumpas snapas maistui iš vandens traukti.

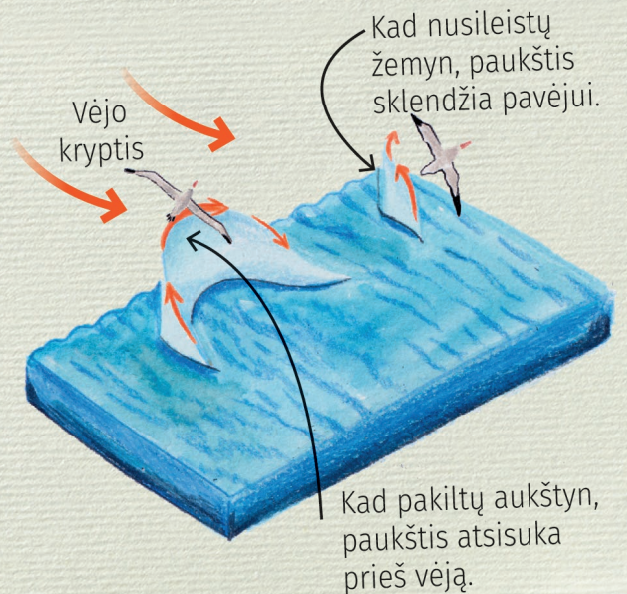
Vamzdelio formos šnervės padeda atskirti vėjo nešamus kvapus ir susigaudyti, kur yra maisto.

Ištiesti sparnai „užsirakina“, kad paukštis nepavargtų.

Albatrosų pora kas dveji metai susilaukia vieno palikuonio ir abu juo rūpinasi.

Skraidymo mechanizmas

Albatrosai taupo energiją pasinaudodami vėju. Skrisdami pavėjui jie nusileidžia arčiau vandens, o atsisukę prieš vėją yra nešami aukštyn. Toks skraidymo būdas vadinamas dinaminiu sklendžiu.

Paprastieji albatrosai buriasi draugėn tolimose salose aplink Antarktidą. Ten šoka poravimosi šokius, ieško partnerių ir suka lizdus. Porą susiranda visam gyvenimui.

Ilgas perėjimo ciklas

Keliaujantys suaugę albatrosai aplanko sausumą kas dvejus metus. Patelė padeda vieną kiaušinį ir abu tėvai pakaitomis peri jį 11 savaičių. Kai jauniklis išsirita, tėvai visus metus maitina jį sužvejotu laimikiu.

Kartais albatrosai tiek prisileša, kad nepajėgia pakilti nuo vandens paviršiaus ir turi kelias valandas ilsėtis.

Kelionės su davikliais

Galėdami pasinaudoti sekimo technologijomis žinome, kad albatrosai per vieną kelionę gali nuskristi daugiau nei 15 000 km.

Buvo užfiksuota, kad vienas paukštis vos per 12 dienų nuskrido 6 000 kilometrų.

Albatroso jaunikliai didžiuliai. Jie palieka lizdą sverdami apie 12 kg.

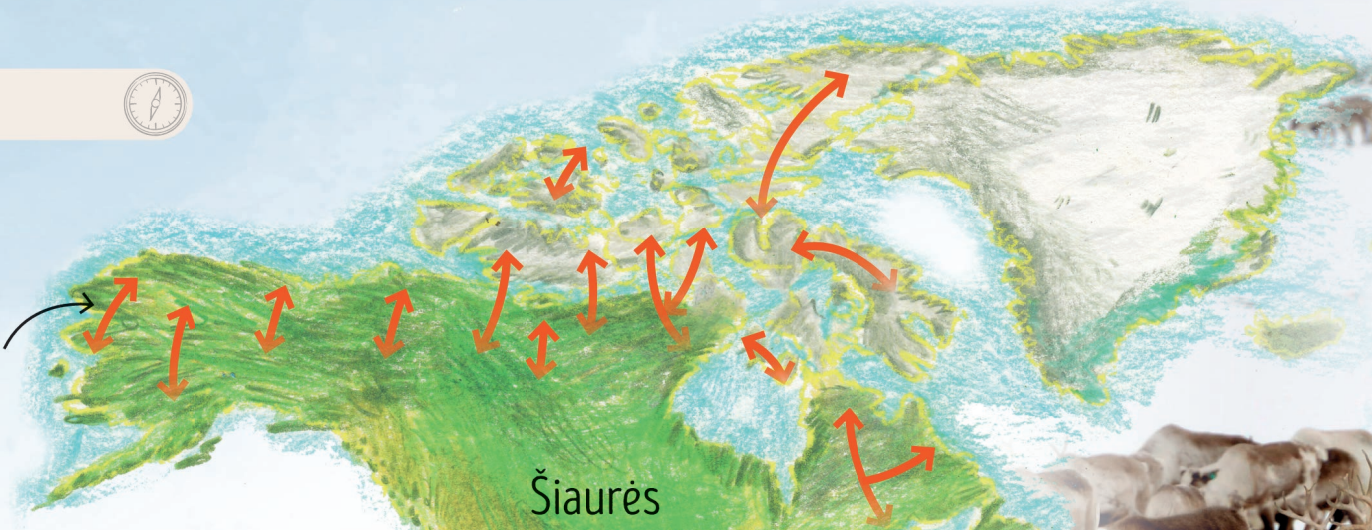

Didelė problema – nelegali žvejyba, nes nukenčia daug albatrosų. Manoma, kad kasmet apie 100 tūkst. paukščių įsipainioja į žvejybinius tinklus.

Šiomis rodyklėmis parodyti Šiaurės Amerikos karibu migracijos keliai.

Šiaurės Amerika

Didžiulė migracija

Ne visi karibu migruoja, bet tie, kurie keliauja, įveikia ilgiausią kelią iš visų sausumos gyvūnų.

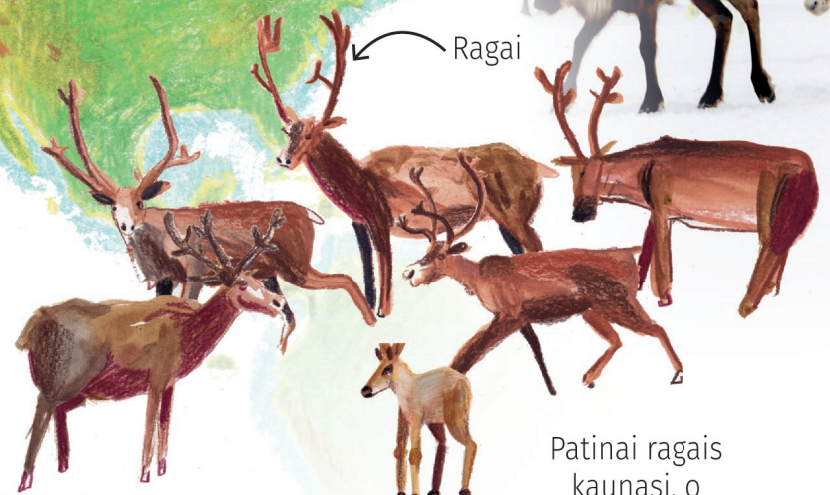
Persikeldami iš vasarą gyvenamų teritorijų į žiemos valdas ir atvirkščiai, per metus jie nueina iki 3 218 kilometrų.

Kelionė į šiaurę

Pavasari mažos elnių grupelės susijungia į dideles kaimenes, jose gali būti iki pusės milijono karibu, tada leidžiasi į kelionę šiauriau. Karibu ieško maisto ir saugios vietos susilaukti mažylių – kur būtų mažiau plėšrūnų ir nekamuotų debesys uodų.

Karibu jaunikliai gimsta gegužę ar birželį. Būdami dviejų dienų amžiaus, jie jau pajėgia nueiti daugiau nei 16 kilometrų.

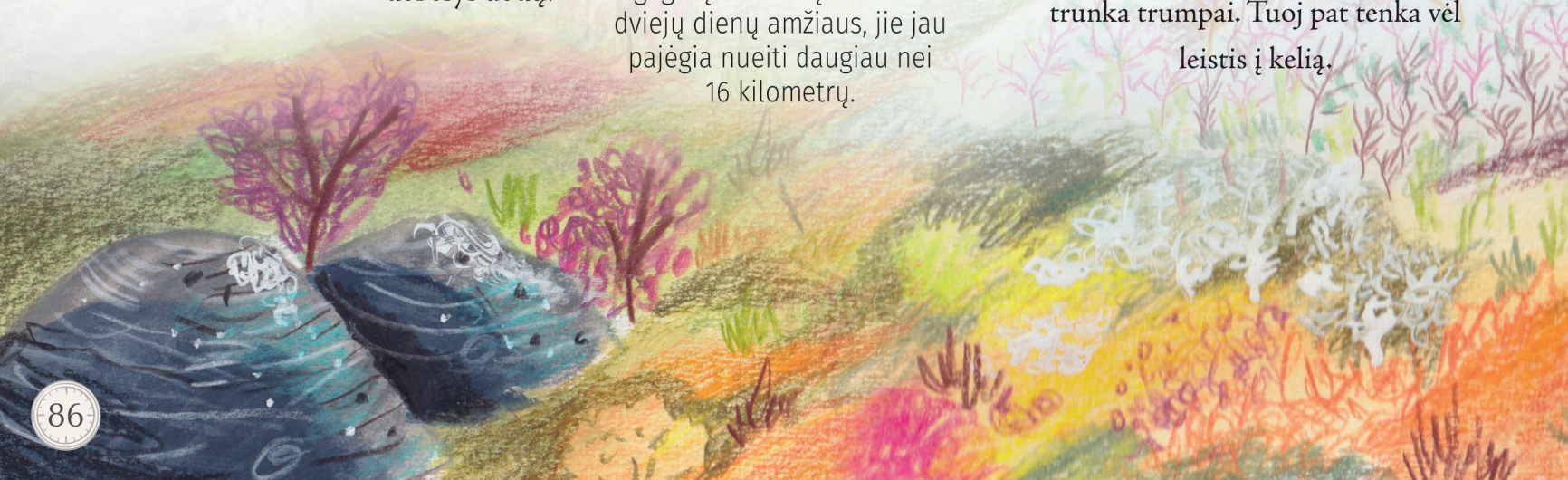

Ragai

Patinai ragais kaunasi, o patelės – gina maistą ir jauniklius.

Vasara tundroje

Vasarą tirpstantis sniegas pamaitina žolę ir snieguota tundra tampa pieva. Karibu sočiai prisiėda žolės ir kitų augalų, susilaukia palikuonių. Bet vasara trunka trumpai. Tuo pat tenka vėl leistis į kelią.

Prieglobstis pietuose

Kai ateina žiema, karibu, ieškodami prieglobsčio ir maisto, grįžta į pietus. Patelės ir jaunikliai iškeliauja keliomis savaitėmis anksčiau nei patinai. Žiemą jie išgyvena pasikliaudami nuostabia uosle – uosdami randa augalų, pasislėpusių giliai po sniegu.

Karibu vaikšto lėtai, bet bėgdami nuo plėšrūnų, pvz., vilkų ar grizlių, gali išvystyti net 80 km/val. greitį.

Karibu mėgstamiausias maistas – kerpės. Žiemą jų randa aštriomis kanopomis prakasę sniegą.

Kliūtys

Karibu migruoja net tada, kai kelią jiems užtveria vanduo. Jie gerai plaukia, o oro pripildyti plaukai padeda laikytis vandens paviršiuje. Vandenyje jie stumiasi plokščiomis kanopomis.

Kašalotų galvose yra specialaus riebalų, kuris vadinasi spermacetu. Jis naudojamas echolokacijai.

Nardytojai giliose jūrose

Kašalotai neria į giliausius vandenius ir nekvėpavę gali išbūti iki 90 min. 1969 m. užfiksuotas išpūdingas panirimas, kuris truko 117 min.

Kelionės į gilumą

Kašalotai gali išgyventi daugiau nei 2 km gylyje. Ten tamsu ir jie turbūt medžioja pasikliaudami echolokacija – kaukolėje gali išgauti garsų klaksėjimą, aidu atsimušantį į kokius nors objektus ar gyvūnus. Taip gali pajusti net už 144 m esantį grobį.

Kai kurie kašalotai turi didžiulių randų. Jie likę po susirėmimų su gigantiškaisiais kalmarais.

Gigantiškieji kalmarai yra mėgstamiausias kašalotų maistas, bet juos ne taip lengva sugauti. Kalmarai gyvena labai giliai ir gali užaugti iki 20 m ilgio.

Šeimos gyvenimas

Kašalotų patelės gyvena šiltuose vandenynuose šeimos grupėse. Patinai jas palieka, kai sulaukia 4–21 m. Kol užauga, jie gyvena drauge, o paskui vieni migruoja į ašigalius. Į šiltesnius vandenius jie grįžta tik pasimatyti su kitais gentainiais ir poruotis.

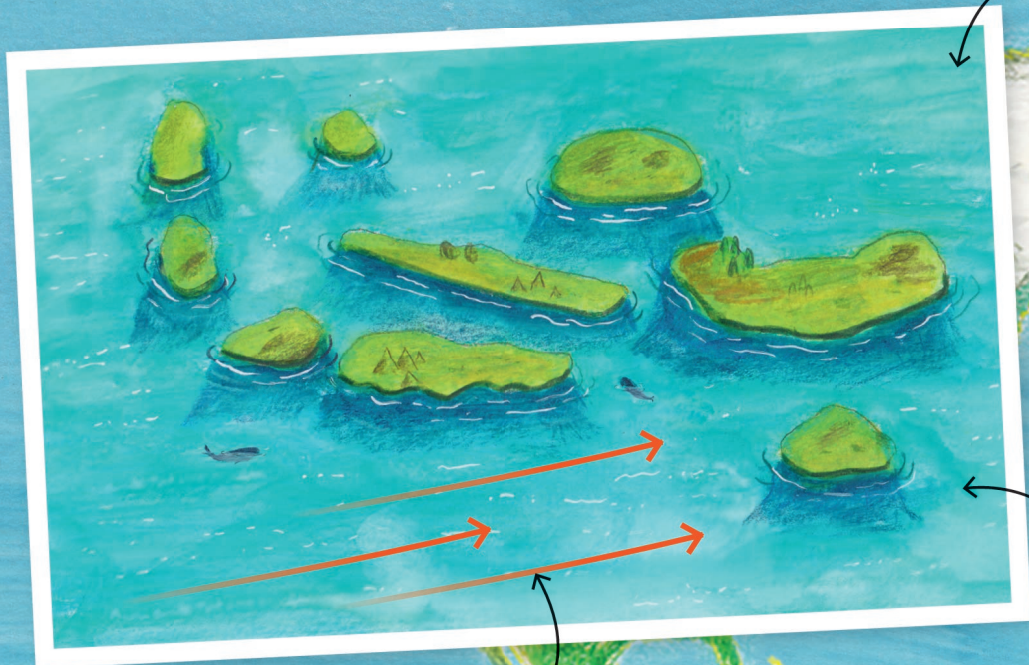

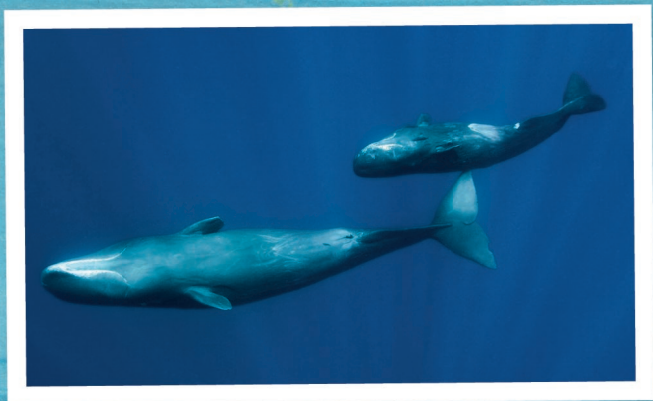
Susitikimas

Viena populiarių kašalotų susitikimų vietų yra Azorų salos Šiaurės Atlanto vandenyne. Azorų salas suformavo povandeniniai ugnikalniai, kurie vis dar yra aktyvūs. Vulkanų veikla, šiluma, Golfo srovė sudaro palankias sąlygas daugeliui gyvūnų. Čia gausu banginių mėgstamo maisto, gyvena ir gigantiškieji kalmarai.

Devynios Azorų salos yra toliau nuo žemyno nutolusi salų grupė Atlanto vandenyne. Kadangi čia nestinga maisto, vandenyse aplink šias salas galima aptikti 24 banginių rūšis.

Golfo srovė – milžiniškas ir nuolatinis vandens judėjimas. Ji į Azorus atneša šilto vandens srovę.

Kašalotų patelės šiltuose, saugiuose ir gausiuose maisto vandenyse aplink Azorus augina jaunikius.

Aplink Azorų salas ištisus metus galima aptikti patelių ir jaunų patinėlių būrius. Vyresni patinai irgi čia lankosi, bet rečiau.